

III. SPRAWOZDANIA I INFORMACJE

KONFERENCJA NAUKOWA POLITYKA REGIONALNA - WALKA Z BEZROBOCIEM I WSPIERANIE EKSPORTU"

Poznań, 7 X 1992 r.

Pod powyższym, wiele zapowiadającym tytułem odbyła się w Domu Ekonomisty w Poznaniu konferencja naukowców i praktyków zainteresowanych problematyką zwiększania aktywności gospodarczej regionów, a zwłaszcza rolą władz lokalnych w tworzeniu warunków sprzyjających wzrostowi produkcji oraz powstawaniu nowych miejsc pracy. Konferencja ta, będąca jedną z kolejnych w cyklu "Kierunek Europa", zorganizowana staraniem władz Zarządu Głównego i Oddziału Poznańskiego PTE, miała także na celu zapoznanie uczestników w doświadczeniami EWG w zakresie uprawiania aktywnej i skutecznej polityki regionalnej oraz rozważenie możliwości Przenoszenia pozytywnych "wzorców" takiej polityki do praktyki krajowej. Blisko 80 uczestników konferencji, reprezentujących różne ośrodki naukowe oraz szczeble władz admiinistracyjnych i samorządowych, zwłaszcza z zachodnich terenów Polski, miało więc okazję do wymiany poglądów w ważkich dla kraju i regionów sprawach.

Dr J. Pietrzyk (AE Kraków) w swoim referacie *Polityka regionalna we Wspólnotach Europejskich - wnioski dla Polski* dokonała obszernej i wnikliwej analizy polityk krajów członkowskich EWG. Stwierdziła między innymi, że najbardziej znamiennej cechą tych polityk jest utrata monopolu państwa. Państwo w polityce regionalnej krajów zachodnich stało się w latach osiemdziesiątych tylko jednym z wielu (obok samorządów terytorialnych, podmiotów gospodarczych i społecznych oraz instytucji ponadnarodowych) uczestników życia społeczno-gospodarczego, biorącym aktywny, lecz i partnerski zarazem udział w opracowywaniu i realizacji wspólnych programów rozwoju regionalnego. Prezentowane w referacie, a także w trakcie dyskusji rozważania i oceny skłoniły Autorkę do sformułowania m.in. następujących wniosków o istotnym znaczeniu dla obecnych warunków polskich:

- a) istnieje niekwestionowana potrzeba prowadzenia przez państwo polityki regionalnej. Przy dniejących jednak ograniczeniach, związanych z sytuacją społeczno-gospodarczą, polityka państwa powinna być skoncentrowana na regionach poddanych najgłębszym przeobrażeniom strukturalnym oraz dotkniętych największym bezrobociem;
- b) partnerami władzy państwowej stawać się winny w pierwszym rzędzie samorządy terytorialne. Wymaga to z jednej strony - wzmocnienia siły oddziaływania i rozwijania funkcji struktur samorządowych, a z drugiej - zwiększenia kompetencji przedstawicieli państwa w regionach;
- c) niezbędnym warunkiem uprawiania skutecznej polityki regionalnej jest włączenie do niej, na zasadach partnerskich, sektora prywatnego oraz zmiana postaw elit politycznych wobec potrzeby regionalizacji kraju.

Prof. dr hab. B. Winiarski (AE Wrocław) w referacie *Polityka regionalna a funkcje samorządu terytorialnego* zajął się m.in. przesłankami warunkującymi szanse i możliwości aktywnej polityki regionalnej oraz rolą i strukturą podmiotów polityki regionalnej, a zwłaszcza samorządu terytorialnego. Wśród podstawowych przesłanek wyróżnia się tu: znaczące zróżnicowanie rozwojowe strukturze przestrzennej zagospodarowania kraju, poważne niedostatki w zagospodarowaniu infrastrukturalnym w większości regionów, powstawanie regionów kraju, w których liczba bezrobotnych przewyższa liczbę pracujących, nową sytuację geopolityczną kraju wskutek zachodzących w Europie przemian. Odnosząc się do toczonych w kraju dyskusji związanych z reformowaniem podziału administracyjnego, B. Winiarski dał wyraz swemu zdecydowanie nega-

tywnemu stosunkowi do koncepcji "autonomizacji" regionów (typu: landy, prowincje) w Polsce. Opowiedział się natomiast za kontynuacją i rozwojem instytucji samorządu terytorialnego, za tworzeniem jego instytucji na szczeblu większych od gmin i miast jednostek terytorialnego podziału państwa (subregionów), a także za wprowadzeniem samorządu terytorialnego w skali regionów.

Dr Z. Gilowska, wiceprzewodnicząca Krajowego Sejmiku Samorządu Terytorialnego, w referacie *Autonomia finansów lokalnych w Polsce - stan obecny, perspektywy rozwoju*, stwierdziła m.in., iż mimo niedoskonałości i wad rozstrzygnięć ustawowych, inicjujących proces przemian ustrojowych, konsekwencje reaktywowania samorządności lokalnej są trwałym, widocznym i nieodwracalnym faktem społeczno-politycznym. Przeprowadzona decentralizacja uprawnień państwa, korzystnie odbiła się także na stanie finansów publicznych. I tak np. bardzo wymowne jest w tej kwestii porównanie wyniku budżetu państwa za miniony rok budżetowy (deficyt rządu 31 bin zł) ze zbiorczym wynikiem budżetów lokalnych (nadwyżka rządu 5 bin zł). Mimo wielu dotychczasowych trudności i dalszych potrzeb związanych z regulowaniem statusu działania organów samorządu terytorialnego, a w tym i autonomii jego finansów, zdaniem Z. Gilowskiej występuje przewaga efektywności gospodarowania gmin nad efektywnością gospodarowania pozostałych struktur, zasilanych z systemu finansów publicznych.

Prof. dr hab. J. Orczyk (AE Poznań) w referacie *Uwarunkowania metod ograniczania bezrobocia w Polsce* wskazał m.in. na specyfikę polskiego bezrobocia jako kumulacji bezrobocia recesyjnego i strukturalnego. Polityka ograniczania bezrobocia, jako immanentny element polityki gospodarczej, a w tym i polityki regionalnej, może być zaś - zdaniem Autora - skuteczna tylko wówczas, gdy łączy w sobie działania na rzecz:

- a) przekształceń struktur kwalifikacyjnych bezrobotnych,
- b) popierania tworzenia miejsc pracy, w tym również poprzez inwestycje,
- c) wzmacniania popytu na wytwory i usługi przedsiębiorstw prowadzących (z punktu widzenia skali produkcji) działalność racjonalną i opłacalną.

Autor zwrócił też uwagę na znaczący fakt społeczny i gospodarczy: po raz pierwszy w powojennej Polsce liczba zatrudnionych w sektorze prywatnym przekroczyła 50% stanu ogólnego zatrudnienia.

Prof. dr hab. B. Gruchman, Rektor AE w Poznaniu, w referacie nawiązującym do jednej z ostatnich publikacji podkreślił, że wraz z upadkiem dawnego systemu społeczno-gospodarczego zdezaktualizował się paradygmat rozwoju regionalnego właściwy temu systemowi. Stąd też obecnie poszukuje się nowego wzorca rozwoju przestrzennego, odpowiadającego warunkom tworzącej się gospodarki rynkowej. Podkreślając relatywność takiego wzorca, B. Gruchman wskazał na *procesy* innowacyjne jako czynnik decydujący o rozwoju regionalnym. Zdolność poszczególnych regionów do stałego generowania i adaptacji nowych technologii, rozwiązań organizacyjnych i nowej wiedzy - w aktualnych warunkach krajów rozwiniętych i postępującej globalizacji gospodarki na świecie - rozstrzygała dotychczas i rozstrzygać będzie nadal o losach poszczególnych regionów w ramach przyszłej, jednolitej przestrzeni ekonomicznej Europy. Uwzględniając nowy paradygmat rozwoju regionalnego, B. Gruchman poddał też bliższej analizie uwarunkowania i cechy innowacyjności przedsiębiorstw, instytucji i społeczności w ujęciu lokalnym i regionalnym oraz uwypuklił na tym tle rolę organów władz administracyjnych i samorządowych, zwłaszcza w zakresie tworzenia warunków do harmonijnej współpracy różnych podmiotów oraz rozwijania infrastruktury gospodarczej.

W trakcie odbywającej się konferencji jej uczestnicy mieli też możliwość zapoznania się z poglądami przedstawicieli władz państwowych i samorządowych województwa poznańskiego.

Wicewojewoda E. Sikora w swym wystąpieniu wskazał m.in., że poziom bezrobocia w województwie poznańskim przekroczył 7% i omówił dotychczasowe działania na rzecz jego ograniczenia. Przewodniczący Krajowego Sejmiku Samorządu Terytorialnego, prof. dr hab. P. Buczkowski, w dłuższym referacie przedstawił swoje refleksje związane z funkcjonowaniem systemu samorządu terytorialnego w jego dotychczasowym kształcie, a także uwagi dotyczące postrzegania przez społeczności lokalne swoich władz administracyjnych i samorządowych. W ocenie P. Buczkowskiego, zmiany dokonane na rzecz upodmiotowienia wspólnot lokalnych są w istocie rewolucyjne. Przekazanie gminom prawa do suwerennego dysponowania częścią budżetu, a w ślad za tym wykorzystywania tej części na rozwój infrastruktury i walkę z bezrobociem przynosi już pomys

rezultaty. Zarazem jednak będące w dyspozycji samorządów terytorialnych środki są w obliczu obiektywnych potrzeb rozwojowych oraz oczekiwań społeczności lokalnych dalece niewystarczające. Gospodarowaniu środkami nie sprzyjają także dotychczasowe regulacje prawne związane z systemem zbierania podatków (w tym także podatku od dochodów osobistych), niejasnym podziałem kompetencji itp. Niemniej, w opinii P. Buczkowskiego opartej na prowadzonych sondażach, następuje stały wzrost zaufania społeczności lokalnych do ich władz samorządowych przy jednoczesnym spadku zaufania do władz państwowych, a zwłaszcza władz szczebla centralnego.

W ożywionej, merytorycznej dyskusji nad przedstawionymi referatami i wystąpieniami wzięło udział wielu uczestników. J. Czysty, przedstawiciel Sejmiku z Opola, doceniając znaczenie prawnych uregulowań funkcjonowania samorządu terytorialnego, wskazał na fakt, iż działanie tego samorządu przy braku środków finansowych ma często charakter pozorny. Podkreślił ponadto, że konferencje, na których "pracujący" dyskutują o "bezrobotnych" bez udziału tych ostatnich, choć potrzebne, nie dają wystarczająco dobrego rozpoznania rzeczywistych, trudnych i złożonych problemów mieszczących się w pojęciu "bezrobocie" oraz w metodach walki z tym zjawiskiem.

J. Woźniakowski, burmistrz miasta Gostynia, przedstawiając działania władzy gminnej na rzecz ograniczenia bezrobocia, podniósł znaczenie działań umożliwiających powstawanie nowych zakładów produkcyjnych oraz organizowanych bezpośrednio przez gminę prac interwencyjnych i publicznych.

K. Zasiadły, przewodniczący Rady Krajowej Inkubatorów Przedsiębiorczości, charakteryzując bliżej cele i zasady działania tzw. inkubatorów przedsiębiorczości (aktualnie w Polsce działają dwa takie inkubatory: innowacji i technologii w Poznaniu oraz przedsiębiorczości w Szczecinie) wskazał, iż warunkiem podejmowanych przez nie przedsięwzięć jest zainteresowanie się nimi władz lokalnych oraz włączenie tych działań w programy rozwoju gospodarczego regionów.

Do problematyki zwalczania bezrobocia na przykładzie działań władzy gminnej nawiązał również w swym wystąpieniu B. Giura, burmistrz miasta Ponia. Zwracając uwagę na wysokie koszty społeczne i ekonomiczne bezrobocia w małych ośrodkach oraz na to, że dotyka ono w szczególności ludzi młodych, postulował działania długookresowe, związane z tworzeniem nowych Miejsc pracy w drodze inwestycyjnej (przyciąganie kapitału prywatnego) i stanowiących zaplecze dla rozwoju lokalnej drobnej wytwórczości.

Z dokonanego wyżej - z konieczności niepełnego - przeglądu problemów i zagadnień podejmowanych na relacjonowanej konferencji wynika, że było to spotkanie rzeczowe i niewątpliwie pożyteczne. Podsumowując wyniki konferencji prezes Oddziału Wojewódzkiego PTE w Poznaniu J. Orczyk mógł z zadowoleniem stwierdzić, iż spełniła ona następujące przynajmniej cele:

- a) ujawniła istotne, zarówno w wymiarze uniwersalnym, jak i jednostkowym, problemy społeczno-gospodarcze miast i gmin, a na ich tle — potrzeby i perspektywy prowadzenia polityki regionalnej;
- b) uwypukliła konieczność korzystania ze sprawdzonych doświadczeń integrującej się Europy oraz podejmowania już obecnie działań dostosowawczych nie tylko w skali kraju, lecz również regionów;
- c) ukazała wcale nie małe i nie wymagające "nacisku centrum" obszary i możliwości uruchamiania już istniejącego, lokalnego potencjału ludzkiego i materialnego;
- d) uzewnętrzniła także nowe podejście Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego, jako społeczno-profesjonalnej organizacji łączącej naukowców i praktyków, do rozwiązywania rzeczywistych, praktycznych problemów ekonomicznych okresu transformacji systemowej w Polsce.

Nasuwa się pytanie, kto mówił o wskazywanym w tytule konferencji eksporcie? Otóż, być ze symptomem nowych czasów jest mówienie o wzroście produkcji w taki sposób, aby produkcja mogła przełamywać barierę popytu na wszelkich rynkach, bez szczególnych preferencji i przywilejów dla rynków zagranicznych.